

François Devaux (42) is op zijn ride seksueel misbruikt door de aalmoezenier van de scouts van Lyon. Hij was lang niet de enige. Met de andere slachtoffers van Bernard Preynat richtte hij een vereniging op die de hele Franse kerk op haar grondvesten doet daveren: een kerkelijke onderzoekscommissie stelde vast dat er liefst 330.000 jongeren zijn misbruikt tussen 1950 en 2020. 'En er is nog een probleem,' zegt Devaux, 'van een even grote omvang: seksuele agressie tegen volwassenen.'

JAN ANTONISSEN / FOTO'S FREDERIC CHAMBERT

De Franse regisseur François Ozon heeft twee jaar geleden een aangrijpende film uitgebracht over mannen die, zoveel jaar na dato, de strijd aangaan met de aalmoezenier die hen als kind, bij de scouts, heeft misbruikt. 'Grâce à Dieu' heeft de prent, naar een citaat van **Philippe Barthein**, de aartsbisschop van Lyon, die zich op een persconferentie versprak, 'Godzijdank, zet hij, zijn de misdrijven van aalmoezenier Bernard Preynat verpaard'. Dat was iets te vroeg: victorie gekraakt: niet alle misdrijven bleken verpaard. Een van de slachtoffers van de niet-verjaarde misdrijven was François Devaux. Devaux was ook degene die anderen optiep zonder schaarste te getuigen over wat hun was overkomen. Het gevolg was dat Bernard Preynat voor vijf jaar achter de tralies vloog. Zijn overste, bisschop Barthein, kwam met de schrik vrij: het Hof van Cassatie besliste uiteindelijk dat hem geen schuldige verzuim ten laste kon worden gelegd. Barthein is intussen wel bisschop al. Hij is nu aalmoezenier in Bretagne.

In de film van Ozon is François Devaux de aanjager van slachtoffervereniging La parole libérée (Het bevrijde

woord): een wat dikkege, geagiteerde man die onvervaard op zijn doer afgaat. Een slachtoffer, maar vooral een provocateur – allsphenalve een zielige overlever. In werkelijkheid is hij *un beau mec*, die er patent uit-ziet met zijn boorst, leren vest en ronkende motor. Devaux is in het dagelijkse leven aanmerkelijk renovert oude pandoen.

Eerst even enkele mails verwerken, zegt hij in zijn rommelige kantoorje in Lyon. 'Daarna heb ik tijd voor julie'. Maar nog voor de mails de deur uit zijn, is hij vervuld in een gloedvol beoog.

HUMO Meneer Devaux, de Franse media zijn unaniem: de onderzoekscommissie naar seksueel misbruik in de Franse kerk is er in 2018 gekomen onder druk van La parole libérée, waarvan u de voorzitter was. Maar u maakte geen deel uit van de commissie.

FRANÇOIS DEVAUX «De voorzitter, Jean-Marc Sauvé, voornamelijk voorzitter van de Raad van State, wilde geen slachtoffers in zijn wetenschappelijke commissie. In het begin stemde dat me wantrouwig. Ik was bang voor een doofpotoperatie – de commissie was er ook op last van de kerk gekomen. Maar grandeweg zag ik wel waar Sauvé naar toe wilde: hij waarsteefde ook in de waarden van

de Franse republiek. We hebben veel informatie uitgewisseld. Maar mijn revolver lag de hele tijd op tafel: als hij het vertrouwen van de honderden getuigen zou beschamen, zou ik niet aarzelen 'm leeg te schrijven'. U draagt een verplegerende verantwoordelijkheid, dit onderzoek naar de waarheid zal geen tweede keer plaatsvinden'. Het was nu of nooit.»

HUMO De onderzoekscommissie maakte begin oktober bekend dat Franse geestelijken in zeventig jaar tijd, tussen 1950 en 2020,

214.000 seksuele slachtoffers hebben gemaakt. Als je ook leken als daders meetelt, zijn het er 330.000. Dat zijn onthutsende cijfers.

DEVAUX «Die statistieken zijn het werk van enkele geesteszieken. En daar probeert de kerk zich nu achter te verschuilen: 'We hebben niet de controle over iedereen in ons instituut.' Maar er is ook het probleem van het instituut zelf: de beschoppen hebben het misbruik onder de pet gehouden. En zij zijn niet geestesziek. Ze hebben bewust bijgedragen aan wat ik 'het werk van de dood' noem.»

'DE BUS WAS ZIJN JAGTGEBIED: HIJ NAM JONGENS MEE NAAR DE ACHTERBANK EN PRUTSTE AAN HEN'

HUMO Zijn de cijfers correct?
DEVAUX «Het is een statistische schatting op basis van harde cijfers, met een kleine foutenmarge – vijfduizend, als ik me niet vergis.»

HUMO Commissievoorzitter Jean-Marc Sauvé verklaarde achteraf: 'Ik heb het absolute kwaad gezien!'
DEVAUX «Het kwaad is niet het drama van het seksueel misbruik. Het is de organisatie van het kwaad.»

HUMO U benadrukt de zwijgplicht in de kerk, de oemerta?
DEVAUX «In elke organisatie heb je manco's. Alleen, de meeste organisaties streven ernaar die tot een minimum te herleiden. In de kerk is dat niet zo. Het is een organisatie die alles in het werk stelt om de waarheid te verdoezelen en te doen alsof er niets is gebeurd. De kerk heeft tot de laatste minuut getreuzeld om ons informatie te geven.»

HUMO Misschien is er meer aan de hand. De kerk heeft opmerkelijk veel pedofiele onderhaar geestelijken. Dat kan een gevolg van het celibaat zijn.
DEVAUX «De kerk wil dat de bedienaars van de eredienst kuis zijn. Dat is het wezenlijke probleem. Ik geef u een voorbeeld: een goede katholieke jongen uit een rechts milieu komt op zijn 15de tot de vaststelling dat hij op mannen valt. Thuis kan hij de boodschap niet kwijt. Als hij voor zijn geartheid uitkomt, gooit zijn vader hem gegarandeerd op straat. Hij heeft twee mogelijke keuzes: of hij doet zijn hele leven lang alsof hij hetero is, of hij wordt priester en hij leegt de geléte van kuisheid af – hij mag zijn seksualiteit niet belevén. En dat is problematisch.»

HUMO Zegt u dat het seksueel misbruik in de kerk het gevolg is van verdroegen homoseksualiteit?
DEVAUX «Homoseksualiteit is niet het probleem, wel de onthouding. Het verbod op

▶ kanten branden. Ik heb altijd veel belangstelling voor het vrouwelijke geschied gebied, maar een relatie, dat was niets voor mij. Tot een *mana*, die ik jarentlang als een flirt had beschouwd, alles voor mij in de steek liet: ze zei haar naam en flat op, ze verkocht haar wagen en opent stond ze in Njdamen, de hoofdstad van Tsjad. Toen is het me gaan dajen, dat mijn leven meer was dan verbrande aarde.»

HUMO Was u voordurend op de vlucht?

DEVAUX «Het was een soort vlucht: ik wilde alles beleven zonder beperkingen, met name wat drank en drugs betreft. Op mijn 20ste hing ik rond in de straat van Malakba, bekend om de handel in opium en de productie van molotovcocktails.»

HUMO Heeft uw vrouw u gevraagd?

DEVAUX «In eerste instantie heeft het gezin waarin ik ben opgevoerd dat gedaan. Ik ben er sterker uit gekomen dan de meeste andere slachtoffers: dat heb ik aan hen te danken. Toen ik, zoals u daarmee zit, op mijn 14de een poging tot zelfdoding ondernam, was mijn broer 18 en mijn zus 20. Mijn ouders zenden tegen hen: 'Neem François mee op weekend naar een huisje in Annecy, en draag goed zorg voor hem. Mijn ouders konden het niet meer aan (*veemet zijn bril af, wijft in zijn ogen*). Mijn broer kreeg de rol van vader toebedeeld, terwijl hij zelf zoveel behoefte had aan aandacht en erkenning. Zijn hele leven stond in het teken van de fransen van François Devaux.»

HUMO Waarom zijn uw ouders nooit naar justitie gegaan?

DEVAUX «Een stomme feit: toen ik hun had uitgelegd wat me was overkomen, hebben ze me duidelijk gemaakt dat het een misdrijf was: 'Daarvoor kun je naar de gevangenis gaan.' Ik zei: 'Ik wil niet dat die meneer naar de gevangenis gaat.' Natuurlijk niet,

ik was trots dat hij me had gezoend: mijn ouders mochten mijn verraad van Prynay niet misbruken om hem in de gevangenis te krijgen. (*Zwaigt*) Een kind hoort in zo'n kwestie niet het laatste woord te krijgen.»

HUMO Uiteindelijk heeft Bernard Prynay zijn zin gekregen; het bleef jullie kleine gehimpel?

DEVAUX «Mijn ouders hebben wel de superieur van Prynay aangeproten. En toen die niet bewoog, zijn superieur en zo verder tot ze bij de toenmalige aartsbisshop uitkwamen, Albert Decourtray. Een week voor het buitenlandse kamp van de scouts zat mijn moeder tegen Decourtray: 'U hebt één week de tijd om Prynay niet te laten meegaan, anders blaas ik alles op.' Toen heeft Decourtray ingesproken, hij schreef Prynay dat hij geen contact met kinderen meer mocht hebben. En dat hij meteen zijn boedje moest pakken. Het was een schok in de katholieke gemeenschap van Lyon.»

AFGEMAKT

HUMO Hoevel niet-verjaarde misdrijven van Bernard Prynay waren er?

DEVAUX «Negen, denk ik.»

HUMO De rechtbank heeft hem in 2020 veroordeeld tot vijf jaar effectief. Bent u daar tevreden mee?

DEVAUX «*Je m'en fous*. Dat is de verantwoordelijkheid van de Franse republiek. Daar heb ik niets mee te maken.»

HUMO U hebt wel druk gezet.

DEVAUX «Ik heb aan het proceedsnummer geïnterpreteerd. De gelovigen nemen het ook niet bang: volgens de peilingen Keert 80 procent van de Franse katholieken zich tegen de hiërarchie. Een schisma is in de maak, en dat zal dramatische gevolgen hebben.»

DEVAUX «Veel mensen hebben vragen over de pertinenties tegen Prynay zijn gegaan. Dan had het parket van Lyon het zelf moeten onderzoeken, zonder mij.»

»Het was wel heftig, het proces tegen Prynay: honderd journalisten zaten erbovenop. Het schiedde weinig of hij was daar voor het oog van de televisiecamera's afgevoerd als een hond. Het was gewelddadig, lelijk, hatefulijk. Maar ik heb meegedaan omdat ik het toebedelen van misdrijven wilde aansprijken. Het schuldig verzuum door Barbarn en consorten.»

HUMO De kerk heeft Philippe Barbarn zijn titel van aartsbisshop en kardinaal afgenomen. Maar hij is niet gestraft door het Hof van Cassatie.

DEVAUX «Het Hof van Cassatie heeft een onbegrijpelijke uitspraak geveld. Maar goed, misdichten staan we binnenkort weer voor het gerecht om het schuldig verzuum van de kerk aan te klagen. De vijf openvolgende aartsbisshoppen van Lyon hebben niets ondernomen. Het is niet uitgesloten dat zo iets binnenkort onder de noemer 'misdrijven tegen de menselijkheid' valt. Dat

«Je houdt het niet voor mogelijk wat vrouwen meemaken achter de dikke muren van de kerk: scènes als uit een pornofilm, puur sadisme»

begrip wordt in de rechtspraak steeds rimer geïnterpreteerd. De gelovigen nemen het ook niet bang: volgens de peilingen Keert 80 procent van de Franse katholieken zich tegen de hiërarchie. Een schisma is in de maak, en dat zal dramatische gevolgen hebben.»

HUMO Hoe bedoelt u?

DEVAUX «Veel mensen hebben vragen over de pertinenties tegen Prynay zijn gegaan. Dan had het parket van Lyon het zelf moeten onderzoeken, zonder mij.»

gestaan: uit Colombia, Brazilië, Japan, Rusland, Denemarken, Oostenrijk, Polen, Spanje, Italië, Duitsland, Canada, Groot-Brittannië, de Verenigde Staten. Het rapport vindt weerklank in de hele wereld.»

HUMO Omdat Frankrijk de oudste dochter van het Vaticaan is?

DEVAUX «Nee, omdat dit rapport een nieuwe visie voert. Het bewijst zwart op wit dat de kerk een sektie is.»

VROUW OP TAFEL

HUMO Paus Franciscus heeft zich altijd tegen seksueel misbruik uitgesproken.

DEVAUX «De bisshoppen hebben dat ook gedaan (*laabby*). Als het voor de paus zo moeilijk is om zijn instituut te hervormen, zoals hij bij elke gelegenheid laat uitschijnen, stel ik voor dat hij er niet vuile voeten door gaat. Wat let hem? Het gevaar voor zijn leven? Dat gevaar bestaat ook voor mij. Maar hij heeft wel God aan zijn zijde, ik sta er alleen voor met mijn moed en mijn eer.»

HUMO Heeft hij jullie ooit ontangen?

DEVAUX «Juan Carlos Cruz, de vertegenwoordiger van de Chileense slachtoffers van seksueel misbruik in de kerk, heeft eens een tental slachtoffers uit de hele wereld uitgenodigd voor een gesprek met het Vaticaan, in de aanloop naar een bisshoppengconferentie over hetzelfde thema. Ik ben daar-

Ik stel voor dat paus Franciscus eens met wille voelen door zijn instuut gaat. Waar liet hem? Hij heeft God aan zijn zijde.

DEVAUX «De commissie-Sauvé heeft meer dan twee jaar lang alles op wetenschappelijke wijze uitgekend. Ze heeft vastgesteld dat het instituut het misbruik bestendigt. De cijfers gaan nu weliswaar naar beneden, omdat het aantal kinderen op internaten sinds de jaren 70 aanzienlijk is gedaald, maar het seksuele geweld blijft. Het zit in het systeem. Dus, het systeem moet veranderen.»

HUMO Hoe?

DEVAUX «Als de kerk de aandevelingen van de commissie volgt, heeft ze werk uit te voeren. De theologie moet herbekeken worden, het kerkelijke recht, de uitoefening van de macht, de spiritualiteit, de visie op seksualiteit, de triniteit voor vrouwen en leken – het hele instituut moet eraan om het evangelie te vifijaren. De kerk is het domein van de farizeeën geworden.»

HUMO U praat nog altijd als een katholiek.

DEVAUX «Als je de katholieken slimmer wilt maken, moet je ze met hun woorden aanspreken.»

HUMO Sluit u uit dat u nog terugkeert naar de kerk?

DEVAUX «Door mijn opvoeding en achtergrond ben ik een katholiek. Het heeft geen zin dat te loochenen: op

verdringen is niet de oplossing. Als je erover zwijft, duikt het elders op, zoveel jaren later. Ik probeer het geweld, dat ik ook in mezelf draag, vorm te geven in iets waarin ik zelf geloof.»

HUMO La parole libérée is intussen ontoonden, na een interne rel over de publicatie van een boek met getuigenissen van slachtoffers. Twee slachtoffers beweerden dat ze geen toestemming voor de publicatie hadden verleend. Maar u wekt niet de indruk dat u ermee ophoudt.

DEVAUX «Zijn vereniging leiden is complex. Er is geen geld mee gemeoid. Je moet mensen op niet-financiële wijze erkennen. Dat is niet vanzelfsprekend met slachtoffers die ondersteboven zijn van wat ze hebben meegemaakt en niet begrijpen hoe we de strijd voeren: de woede, waarover we daarnaar spraken, maar snel los. Maar ik kon geen commando blijven leiden met mensen aan wie ik onze strategie niet uitgelegd kreeg.»

»De ontdinding van de vereniging heeft haar wel onsterfelijk gemaakt: La parole libérée is nu een beweging geworden, een wereldwijde revolutie. In veel landen, ook in België, heb je intussen commissies naar seksueel misbruik in de kerk gehand. Er moet iets veranderen. En ik zal daar mijn rol in spelen.»

HUMO Hebt u Bernard Prynay nog in de gevangenis gezien?

DEVAUX «Nee, maar hij zit ook niet in de gevangenis. Hij heeft een verzoek voor vifjaling ingediend omdat hij medische problemen heeft.»

HUMO Ah, bon.

DEVAUX «Het gaat niet om Prynay. Het gaat om de aartsbisshoppen van Lyon, die dertig jaar lang wisten wat hij deed. Zij hebben hem, alle vijf, vifjgepéit, de gekreeg telkens opnieuw absoluide. De verantwoordelijken zijn de bisshoppen.» □